

Hoorzitting Samenwerking kinderopvang en onderwijs - Tweede Kamer der Staten-Generaal,
22 november 2018

Position Paper

Marilse Eerkens - Sociaal Psycholoog, 'Correspondent Kinderomgang' bij het online journalistieke platform 'De Correspondent', representant van het burgerMinisterie voor het Kind

Aanbevelingen aan de leden van de vaste Kamercommissie:

1. Redeneer meer vanuit het belang van het kind (conform het Internationale Verdrag voor de Rechten van het Kind, OESO, etc.) en denk breder dan het beperkte kader van de Taskforce.
2. Begin eerder met onderwijs aan kinderen: vanaf een leeftijd van 2,5 jaar
3. Kindontwikkeling past beter bij het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (waar het kind centraal staat) dan bij Sociale Zaken en Werkgelegenheid (waar de werkende ouders/de werkgever centraal staat)
4. Een grote groep kinderen (doelgroepkinderen) dreigt op dit moment een onherstelbare ontwikkelingsachterstand op te lopen: maak nu middelen vrij om dit probleem aan te pakken.

Toelichting

De kennis over de ontwikkeling van het brein is in de afgelopen twintig jaar enorm toegenomen. Hierdoor weten we dat in de eerste (drie/vier) levensjaren van een mens het 'hersenvundament' wordt aangelegd waarop iemand de rest van zijn leven moet voortbouwen. Dat 'hersenvundament', zo laat neurowetenschappelijk onderzoek zien, wordt sterker in een omgeving waarin:

- een kind de kans krijgt om een liefdevolle band op te bouwen met degenen die hem of haar verzorgen,
- er op een sensitieve manier op een kind wordt gereageerd en stress op tijd in goede banen wordt geleid,
- een kind voldoende wordt gestimuleerd en uitgedaagd om zijn jonge hersens te gebruiken.

Opgroeien in minder gunstige omstandigheden kan leiden tot een minder goed ontwikkeld 'hersenvundament' waarop het vervolgens veel moeilijker 'doorbouwen' is. Zo kan het gebeuren dat een kind dat in potentie goed mee zou kunnen komen op de HAVO, dit niveau bij lange na niet haalt omdat hij in de eerste levensjaren geen kans heeft gehad om aan een sterk fundament te bouwen.

Een curriculum voor kinderen dat nog begint vóór de kleuterschool is, beschouwd vanuit bovenstaande context, niet meer dan logisch (en geheel in overeenstemming met richtlijnen van de EU, de Wereldbank en de OESO).

Kritische kanttekeningen bij rapport Taskforce

Echter, er zijn kritische kanttekeningen te plaatsen bij het rapport van de Taskforce. In het door Nederland geratificeerde Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind, staat dat bij alle beleidsbeslissingen die vergaande consequenties hebben voor het kind, de belangen van het kind *altijd* voorop moeten staan.

Weeffout 1: geen onafhankelijke leden

Bezien vanuit deze bril is het onbegrijpelijk dat in de Taskforce geen onafhankelijk pedagogen en psychologen zitting namen, maar enkel representanten van organisaties die financiële belang hebben bij de uitkomst van het eindrapport - opvangondernemers, vertegenwoordigers van schoolbesturen en pseudo-ouderorganisaties die óf volledig financieel afhankelijk zijn van opvangondernemers (BOinK), óf door een ministerie zijn opgericht (Ouders en Onderwijs).

Er zijn weliswaar pedagogen geraadpleegd, maar feit blijft dat zij geen beslissende invloed hebben gehad op het rapport. Mijn kritiek op de Taskforce is dat het andersom had moeten zijn. Pedagogen stellen het rapport op en schoolbesturen en de ondernemers worden geraadpleegd over de verdere invulling.

Weeffout 2: onderzoekbeperkende richtlijnen

Vanuit het ministerie zijn vooraf te strakke richtlijnen meegegeven waaraan het rapport moest voldoen. Dit belemmerde de opstellers van het rapport om buiten de kaders van het huidige stelsel te denken terwijl de belangen van het kind daar uiteindelijk wél mee gediend zouden kunnen zijn. Zo zijn er bijvoorbeeld veel redenen om te twijfelen aan de uitwerking van marktwerking in de kinderopvang (zie *Starting Strong II* van de OESO). Maar de richtlijn '*De kinderopvang blijft als private markt functioneren waarbij dus ruimte is voor eerlijke concurrentie*', ontnemt de opstellers van het rapport de kans dit soort kritische argumenten in ogenschouw te nemen. Ook dit is in strijd met het Verdrag voor de Rechten van het Kind.

Oplossingsrichtingen

Wanneer men buiten het beknellende keurslijf mag denken én door de bril van een pedagoog, dan is er veel meer te halen uit een betere samenwerking tussen de kinderopvang en het onderwijs. Hieronder een korte uitwerking:

1. De meest recente wetenschappelijke inzichten over de ontwikkeling van het brein onderstrepen de noodzaak om eerder te starten met onderwijs aan *alle* kinderen
2. Voorschools onderwijs richt zich op de ontwikkeling van kinderen, niet op de arbeidsparticipatie van hun ouders. Dit dossier past daarom veel meer bij het Ministerie van Onderwijs C. en W. dan bij Sociale zaken en Werkgelegenheid.
3. Door de peuterschool/voorschool te scharen onder het Ministerie van Onderwijs, onderstreept de overheid dat de ontwikkeling van het jonge kind altijd boven het belang van werkende ouders of werkgevers gaat. Daarnaast zal de term 'onderwijs' ouders van doelgroepkinderen eerder over de streep trekken om hun kind te laten meedoen dan de term 'kinderopvang' (zie ook het rapport van de Taskforce).
4. Om ouders in staat te stellen om te werken, hoort (net als op de basisschool), 'naschoolse kinderopvang' te worden aangeboden. Hiertoe kunnen bestaande marktpartijen in de kinderopvang en reguliere onderwijsaanbieders meer samenwerken en meer dezelfde gebouwen (ruimten) delen.
5. Kinderen tot zeven jaar ontwikkelen zich anders dan kinderen vanaf zeven jaar (groep drie). Dit zou in de basisschool tot uiting moeten komen door een splitsing

aan te brengen in een peuter/kleuterschool tot zeven jaar en een bovenbouw tot twaalf jaar. Pabo's moeten meer gaan differentiëren in een opleiding voor jonge kinderen (tot zeven - denk aan de oude KLOS, een speciale opleiding tot kleuterleidster) en een voor de oudere kinderen. Alle docenten, in zowel bovenbouw als onderbouw zouden HBO-gekwalificeerd moeten zijn. In de naschoolse kinderopvang blijven dezelfde kwaliteitseisen gelden als nu.

6. De peuterschool begint als kinderen twee en een half zijn. Dat is de leeftijd waarbij de effecten voor het gemiddelde kind het grootst zijn. Vier dagdelen voor de peuters (2,5 tot 4 jaar), vijf voor de kleuters (4 tot 6 jaar) op vaste dagen en in vaste groepen.
7. Voor doelgroepkinderen moet extra budget worden vrijgemaakt. Zij moeten de kans krijgen om extra ondersteuning te krijgen en zo nodig eerder te beginnen met de peuterschool. Veel onderzoeken laten zien dat eerder beginnen bij deze kinderen, grote winst kan opleveren. Daarnaast moet er meer energie en tijd worden vrijgemaakt om hun ouders actiever te betrekken bij de school.
8. Om de kwaliteit van de peuter/kleuterscholen te monitoren en te waarborgen, zouden ook de sociale cijfers (ziekte, uitval en ontslag) van het personeel meegewogen moeten worden. Deze indicatoren moeten in ieder jaarverslag terug te vinden zijn. Onderzoek laat zien dat de onderlinge werkverhoudingen, de gedeelde ambitie en betrokkenheid van de pedagogisch medewerkers bij de peuterorganisatie minstens zo bepalend zijn voor de kwaliteit van het geleverde pedagogische werk als het programma waarmee gewerkt wordt.

Ik roep de leden van de Vaste Kamercommissie op om een bezoek te brengen aan Perron 07 in Den Haag. Dit is een goed voorbeeld van een peuter/kleuterschool waar peuteronderwijs en kinderopvang op weloverwogen wijze wordt gecombineerd. Dit model en de manier waarop hier wordt gewerkt met jonge kinderen en ouders, is voor mij bijzonder inspirerend geweest en is wat mij betreft een voorbeeld van hoe er met peuters, kleuters en pedagogisch personeel omgegaan zou moeten worden.

Haarlem/Amsterdam - November 2018